

Vrolijk !

Willem Buijink Lang geleden, in het december 1996-nummer van het MAB, stond er een lichtelijk jolig artikel van Arjen van Witteloostuijn en Christophe Boone (AW&CB, 1996). Het artikel verhaalde over een meting van de kwaliteit van de wetenschappelijke productie van Nederlandse managementwetenschappers in de vroege jaren 1990. AW&CB schreven het artikel als aanvulling op metingen in die tijd van de productiviteit van Nederlandse economen. Daarbij werd met lijsten van economisch-wetenschappelijke tijdschriften gewerkt. Op deze lijsten kwamen natuurlijk maar weinig management-wetenschappelijke tijdschriften voor. Wat Nederlandse managementwetenschappers aan het doen waren en hoe goed hun wetenschappelijk werk dan wel was, dat was uit de economenmetingen niet af te lezen. AW&CB zetten zich daarom maar, klaarblijkelijk met enige frisse tegenzin, aan het meten. Hoe productief waren Nederlandse managementwetenschappers eigenlijk? AW&CB gebruikten een wat andere, maar ook acceptabele, werkwijze. Ze stelden de lijst samen van alle gepromoveerde managementwetenschappers die in 1993 doceerden aan acht Nederlandse faculteiten Management (Bedrijfskunde) en Economie. Van die wetenschappers telden ze de artikelen die van hen verschenen waren in de jaargangen 1990-1993 van tijdschriften opgenomen in de Social Science Citation Index (SSCI): serieuze wetenschappelijke tijdschriften dus. Met die telling maakten AW&CB een hitlijst van managementwetenschappers in Nederland. Dat deden ze voor de managementwetenschapsgebieden Berichtgeving, Financiering, Marketing en Organisatie. Berichtgeving was de naam die toen in Maastricht gebruikt werd voor Accountancy. AW&CB werkten in 1996 in Maastricht.

De joligheid van AW&CB culmineerde in hun laatste alinea. "Wat hebben we hier nu allemaal aan?", vroegen ze de lezer. Om zelf het antwoord te geven: "... uiteraard een kort maar kachtig, NIETS". De hoofdletters gebruikten AW&CB zelf. Maar dat NIETS meenden ze niet echt denk ik. Zelf eindigden ze nogal hoog in de Organisatie-hitlijst. AW was zelfs hitlijst-aanvoerder. Dat moet toch voldoening hebben gegeven na al dat tellen. Bovendien, toen in 1997 Arnout Boot en Kees Cools in ESB somber schreven over de kwaliteit van het managementonderzoek in Nederland, gebruikten AW&CB hun 1990-1993-meting om die somberheid, ook in ESB, te bestrijden. Hun meting, betoogden ze, was beter dan de meting achter de eco-

nomenhitlijsten die Boot en Cools (1997) gebruikten: liet een meer precies beeld zien. En daar hadden ze gelijk in. De management wetenschappers in Nederland deden het nog niet zo slecht, merkten ze op.

Bij die verdediging van de Nederlandse managementwetenschap-productie, moesten ze voor het deelgebied Accountancy toch wel moeite doen om de somberheid van Boot en Cools tegen te spreken. Die verdediging was lastig: van de 34 gepromoveerde Accountancycenten hadden er precies twee in een SSCI-tijdschrift gepubliceerd. Dat waren Leo van de Tas (nu UvT) en ik (ook UvT nu). Ik stond op nummer 1. Goed gevoel! Twee van vierendertig Accountancygeleerden publiceerden in SSCI-tijdschriften: dat was veruit de slechtste score. AW&CB waren ontroerend aardig voor Accountancy. Ze zezen vergoelijkend op (a) het lagere aantal voor Accountancy beschikbare SSCI-tijdschriften, (b) het lokale karakter van de Accountancy-materie, en (c) het grotere aantal parttimedocenten. Maar goed beschouwd was er maar één conclusie mogelijk. Het was slecht gesteld met het Accountancyonderzoek in Nederland. Bovendien, en dat sluit aan bij excuus (b) van AW&CB, in de rest van Europa ging het niet veel beter in het Accountancyonderzoek. Aardig was dat AW&CB de schuld van het gebrek aan kwaliteit niet direct bij de Accountancyonderzoekers zelf en hun omgeving legden. Maar daar lag de schuld wel.

Spoel snel vooruit nu! Bezie, en geniet van, het meest recente nummer (december 2013) van het heel goede wetenschappelijke Accountancytijdschrift "Journal of Accounting Research". Dat stond in 1993 al in de SSCI, en nu nog. Het wordt door iedereen gezien als één van de top-3 wetenschappelijke Accountancytijdschriften in de wereld: in 1993 al en nu nog. In dat nummer staan 12 artikelen. Bij liefst zes daarvan zijn Europese onderzoekers betrokken: Turkse, Italiaanse, Zwitserse, Duitse, Portugese, Wit-Russische, Oostenrijkse en Nederlandse onderzoekers. 'Europees': ze kregen hun opleiding gedeeltelijk of geheel in Europa. En bij drie van deze zes Europese artikelen is de Nederlandse 'inbreng' groot: Nikolaev promoveerde in Tilburg en de auteursparen Maas & Van Rinsum en Grabner & Moers zijn verbonden aan de EUR en aan de UM, respectievelijk.

Het mooie is dat dit beeld, Nederland doet het nu heel goed binnen het Accountancyonderzoek in Europa,

zich ook toont in andere toonaangevende Accountancytijdschriften. Dat laat de volgende tabel zien. De tabel is gebaseerd op een telling van auteurs die publiceerden in 24 wereldwijd toonaangevende Management onderzoektijdschriften, geproduceerd door de Universiteit van Texas in Dallas. De drie Accountancytijdschriften in de Dallas-lijst zijn de, al genoemde, Journal of Accounting Research, The Accounting Review en Journal of Accounting and Economics. Als wordt gekeken naar de periode 2008-2012 dan is het volgende vast te stellen. De tabel toont de positie van de drie bestscorende Nederlandse Management-onderzoeksgroepen in Europa, en ook de beste Europese groep. Het zal opvallen: Nederland doet het heel goed in Europa.

Maar echt opvallend is dat Accountancy in Nederland nu niet meer onderdoet voor de andere drie managementwetenschapsgebieden. Dat laat zien dat het decembern timer van het Journal of Accounting Research geen toevalstreffer is. In de tabel is LBS de London Business School. INSEAD is welbekend. Beide instituten zijn overigens privé-universiteiten.

Accountancy	Financiering	Marketing	Organisatie
LBS = 1	LBS = 1	Tilburg = 1	INSEAD = 1
Tilburg = 2	Tilburg = 3	EUR = 2	EUR = 3
EUR = 3	UvA = 5	Groningen = 5	Tilburg = 5
UM = 4	EUR = 7		Groningen = 9

De Brigham Young Universiteit maakt sinds een aantal jaren een gelijkaardige ranglijst alleen voor Accountancy. Deze ranglijst is gebaseerd op 11 Accountancytijdschriften, de drie al genoemde, plus acht heel goede andere; wel op Noord-Amerika gericht. Op die ranglijst, voor de meest recente 6 jaar, staat LBS ook bovenaan in Europa (en, interessant, 21 wereldwijd). Maastricht is 4 (29), Tilburg 5 (30) en Rotterdam 6 (31). Blijft een uitstekend resultaat! Om dat goed te zien: het aantal universiteiten in Europa dat actief is op het gebied van Managementonderzoek, waarschijnlijk allemaal ook met Accountancyonderzoek, bedraagt eind 2013 ongeveer 300 (EIASM gegevens).

De treurige periode van het begin van de jaren 1990 binnen het onderzoeksgebied Accountancy in Nederland is duidelijk achter de rug.

Hoe komt dat? Het is, bij goed toezien, het resultaat van één duidelijke verandering. Een 'behoudende' groep (deeltijd-)hoogleraren is, bijna helemaal, verdwenen. 'Behoudend' in die zin dat zij inzicht-brengend wetenschappelijk onderzoek voor Accountancy eenvoudigweg niet mogelijk achtten en er dus geen enthousiasme voor konden opbrengen. Hun aanwezigheid werd door AW&CB niet als remmende factor genoemd: maar de 'rem' was er wel degelijk. Het was de belangrijkste oorzaak van het 'achterblijven' van Accountancyonderzoek in Nederland. Dat conservatisme is terugkijkend onbegrijpelijk: hoogleraren die sceptisch zijn over wetenschappelijk onderzoek op hun terrein, veel vreemder kan het niet. De huidige groep Accountancyonderzoekers in Nederland heeft van die scepsis geen last en er ook nooit last van gehad. Het verdwijnen van deze scepsis gebeurde eerst in Maastricht en daarna in Tilburg. Dat ging, voor de hand liggend en heel belangrijk, gepaard met een snelle verbetering van het doctoraatsonderwijs op beide plekken. Het zijn deze beide veranderingen die de verbetering van het Accountancyonderzoek in Nederland verklaren. Ze gebeurden precies in de periode waarvoor en waarin AW&CB aan het tellen sloegen. Voor Accountancy kwam het tellen dus te vroeg.

Het goede nieuws stopt hiermee ook niet. Rond 2004 werden in Nederland voor alpha- en gammawetenschapsgebieden onderzoekmasters van 2 jaar mogelijk gemaakt. Het kostte wat moeite, er werd door de accreditatieverleners met enig wantrouwen gekeken naar de onderzoekgezindheid binnen Accountancy, maar ondertussen bestaan er researchmasters in Accountancy in Tilburg, Maastricht en Rotterdam. In Amsterdam bestaan ze nog niet echt; er wordt er daar wel aan gewerkt. In Groningen, en ook Nijenrode, is het jammer genoeg stil. De Researchmasters hebben al heel goede onderzoekers afgeleverd. Ook zij beginnen te publiceren in de leidende wetenschappelijke Accountancytijdschriften en te doceren.

Deze veranderingen hebben twee aangename gevolgen. Het Accountancyonderzoek in Nederland is veel beter geworden: dat is net gedemonstreerd. Het tweede aangename gevolg is dat ook het universitaire Bachelor- en Masteronderwijs op het gebied van Accountancy in Nederland veel beter geworden is. Accountancyonderzoek deed breed zijn intrede in de collegezalen. Dit, en

dat is eveneens belangrijk, gaat ook een gunstig effect hebben op de kwaliteit van Nederlandse Accountancyberoepsuitoefenaren. Echter, precies op dit punt is nog wel waakzaamheid geboden. Op een heel vreemde manier sluimert het onderzoekconservatisme nog in de groep toezichthouders op het Accountancyonderwijs in brede zin in Nederland. Hun Accountancyprogrammaontwerp is zo vermeend praktijkgericht dat onderzoek in de verdrukking komt. Daar zou het conservatisme dus best ook verdwijnen.

Nadere inspectie van de UT Dallas Accountancyonderzoek-rangschikking, hier niet getabelleerd, laat overigens zien dat op een paar plaatsen in Nederland er nog wel wat extra bouwwerk nodig is. Dat zou op zich al heel goed zijn, maar ook heel zegenend voor het Accountancyonderwijs op deze plekken.

Terug naar de jolige conclusie van AW&CB: tellen van onderzoek leert NIETS. Die conclusie is onjuist. Tellen helpt wel. Tellen is weten: tellen maakt vergelijken mogelijk. En het stemt, als de uitkomst van het tellen en het vergelijken aangenaam is, zoals hier, **VROLIJK**. En dat zijn **mijn**, vetgedrukte, **hoofdletters**. ■



Prof. Dr. W.F.J. Buijink is Hoogleraar Bedrijfseconomie aan de Universiteit Tilburg. Hij is sinds kort ook Wetenschappelijk Directeur van het European Institute for Advanced Studies in Management in Brussel.

Literatuur

- Boot, A.W.A., & Cools, K. (1997). Bedrijfseconomisch onderzoek in Nederland: een illusive? *Economisch Statistische Berichten*, 9 april 1997, 284-288.
- Witteloostuijn, A. van, & Boone, C. (1996). Een meting van de productiviteit van Nederlandse bedrijfswetenschappers in 1990-1993. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfs-economie*, 70(12), 665-676.